

BUITEN

30^E JAARGANG N^O. 11

ZATERDAG 14 MAART 1936

STRAATJE TE FAETANO, IN DE KLEINE ITALIAANSCH E REPUBLIEK SAN MARINO

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

STRAATJE TE FAETANO, IN DE KLEINE ITALIAANSCHERE REPUBLIEK SAN MARINO (ILL.)	BLZ. 121
DE JONGE HERDER, NAAR HET DUITSCH VAN ERNST WIECHERT (8)	BLZ. 122—123, 132
KERK EN KLOOSTER IN SERVIË IN HET LICHT DER GESCHIEDENIS EN DER KUNST (GEÏLL.), DOOR G. SMITS	BLZ. 124—126
RANSUILEN (GEÏLL.), DOOR KO ZWEERES	BLZ. 126—127
TWEE MOOIE GESNERIACEAE (GEÏLL.), DOOR L. SPRUIT	BLZ. 126—127
HET KASTEEL VAN MEDEMBLIK (GEÏLL.), DOOR JAN KESLER	BLZ. 128—130
HET HERMELIJNTJE (GEÏLL.), DOOR H. E. KUYL- MAN	BLZ. 130—132
WANNEER HET LENTE WORDT AAN HET LAGO MAG- GIORE (ILL.)	BLZ. 131
CROCUSJES (GEÏLL.), DOOR WS	BLZ. 132

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar **Rokin 74—76, Amsterdam**. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventueele terugzending.

Overneming van den inhoud, ook bij gedeelten, is verboden.

DE JONGE HERDER

8) NAAR HET DUITSCH VAN ERNST WIECHERT

HET was natuurlijk, dat zij vluchtte als voor een krankzinnige en dat de teleurstelling van haar bloed overging in hevigen toorn, die hem met minderwaardige woorden uit de verte belasterde. Ook, dat zij denzelfden avond nog het huis van meester Elwenspök verliet, maar niet dan nadat zij zich met harde woorden over dat „Kafferland” bij hem beklaagd had, waar niet alleen de stieren, maar blijkbaar ook de menschen een ring door den neus droegen, en niet zonder dat Adam, zooeven van zijn reis teruggekeerd, een verschrikte getuige van deze uitbarsting van versmade harts-tocht werd. En al begreep deze, daar hij eerst zooeven teruggekeerd was, zelf ook niets van dit alles, meester Elwenspök schudde zoowel bekommerd als opgelucht het hoofd, vroeg, of hij Michael al opgezocht had en gaf hem vele groeten mee, met de toevoeging, dat Beelzebub niet alleen in een kudde varkens behoefde te varen, hetgeen hij verzocht letterlijk over te brengen.

Michael was, nadat hij zich voor het overige van den dag als een geschandvlekte in het bosch verborgen gehouden had, zóó laat teruggekeerd, dat men reeds ongerust naar hem uitgekeken had, vervolgens na een slapeloozen nacht met onveranderd gezicht aan zijn dagwerk gegaan en had eerst iets als troost en rechtvaardiging gevonden, toen hij op den vroegen morgen bij de open plek gezeten had, waar hij jaren tevoren met een nimmer te vergeten dag zich van zijn levensloop bewust geworden was.

Wel begreep hij, wat er in deze weken met hem gebeurd was, maar niet in 't minst, dat dit in het leven der menschen aldus gebeuren moest, op een zoo duidelijke en gewelddadige wijze; en de vrouwelijke gestalte, hem slechts in de dorpsche gestrengheid, als achter een sluier, bekend, had hier een plotselinge en bijna duivelsche verandering on-

dergaan, die naar zijn meening slechts in de steden kon thuis behooren, zooals immers ook de vrienden zijner jeugdmakkers op een hem onbekende wijze van dingen spraken, waarover te spreken niet in hem opgekomen zou zijn, daar hij ze zonder woorden gebeuren zag.

Hij wist niet, dat iets hem beschermd had, waaraan hij nooit een naam had kunnen geven, omdat hij niet wist, dat de natuur de jeugd ervoor behoedt vóór haar tijd zich te verliezen.

En misschien was het ook voor zijn onbewust gehoorzamen gevoel goed, dat deze bescherming ook uit het onbewuste gekomen scheen te zijn, om zoo te zeggen uit zijn bloed, want dit had hij van zijn vader, en wat van hem kwam, was altijd goed. En al voelde hij ook niet, dat een mannelijk en op eigen kracht ingesteld leven hem in deze weken ter zijde gestaan had, met waakzaamheid, zwijgen en trots, toch voelde hij den langzamen terugkeer tot het oude leven als een heerlijke, aldoor grooter wordende bevrijding, ja, bijna als een overwinning, niet ongelijk aan het gevoel, waarmee hij indertijd het donkere spoor van den gevelden Laban door het bedauwde gras uit zijn leven en rijk had zien verdwijnen.

Daarom verwelkomde hij Adam reeds met de vriendelijke gelijkmoedigheid van vroeger dagen, en eerst de boodschap van den onderwijzer, woorde-lijk meegedeeld, bracht een schaduw op zijn voorhoofd, daar waar de roode plek van het plantensap geweest was. Wel begreep hij uit Adams bericht terstond den samenhang, maar hij weigerde elken uitleg en zette het geheele geval tenslotte met een handbeweging van zich af.

Zij brachten een vroolijken dag door, waarin ook Adams somberheid overdreef, wien het leven bij den man in de witte jas geen goed gedaan had en die aan de komende school dacht, zooals men aan het mes van een dokter denkt.

In dezen herfst, waarin Michael zestien jaar oud werd, kreeg hij een merkwaardigen bezoeker in zijn eenzame wereld, die met haar trekkende kraanvogels, lijsterbessen en den verwaaienden geur van aardappelloofvuren nog stiller in zich besloten lag dan anders. Meester Elwenspök namelijk, door den schoolopziener met den gouden bril opmerkzaam gemaakt op zijn hoogen leeftijd, had zijn ambt bij het begin van den herfst neergelegd en bracht nu, meester over zijn tijd, elken dag vele uren op de heide en in het veen door om zijn groot boek met gedroogde planten te vernieuwen en, indien het geluk met hem was, ook uit te breiden. En daar hij, opzettelijk of door toeval, reeds een der eerste dagen Michael en zijn kudde getroffen en bij dezen na de eerste woorden niet slechts natuurlijke belangstelling, maar een niet verwachte medewerking gevonden had, aangezien Michael aanbod, hem naar de vindplaatsen van zeldzame planten te brengen, ontaldoor groeiende vertrouwelijkheid, die de een in zijn levensavond als een laat geschenk en de ander, door de wereld voor den eersten keer gewond, als een zachte troost voelde.

Zoo waren in het bijzonder de late middaguren voor hen vervuld van een stil geluk, wanneer Michael op een heuvel onder jeneverboomen een

klein, rookloos vuur aanstak, waarin hij de laatste paddestoelen van het jaar roosterde, terwijl meester Elwenspök aan den rand zijn koffie warmde. De blik reikte ver van de zacht glooiende hoogte, over bruine veengronden en zich kleurende bosschen, tot aan het vroege avondrood, dat den weg der trekkende wilde ganzen of kraanvogels in zich opnam en begroef. Hoog boven hen riepen onzichtbaar de pluvieren, en een verre kar rolde achter hen over den weg, zwaarmoedig begeleid door een lied, dat de knecht in den wijden avond zong.

Dan opende zich nog eens het ouder wordende hart van den onderwijzer, die een leven lang, jaar in jaar uit, de eenvoudige dingen had moeten onderwijzen en nooit had kunnen spreken over de andere zaken, welke in zijn jeugd zijn hart in vuur hadden gebracht, zooals zij elke jeugd in vuur brengen. En die nu, verlost van de trieste dagelijksche sleur, in de plechtige stilte van het landschap, in den kring der reeds rustende kudde, zichzelf misschien als een der patriarchen voorkwam, die na een leven vol wederwaardigheden nog eens bij hun kleinzoons gaan zitten om hun stille wijsheid in goede handen te leggen, vóór hun eigen handen over de borst gekruist worden.

Er waren vele levens geweest, die in hun aanvang door zijn behoedzame handen gegaan waren, en daar hij, zij het ook van verre, toegezien had, hoe uit dat begin de levensbanen verder geloopt waren en hoe vele door een vroegtijdige dood afgebroken waren, kon hij wel een zekere wet uit dezen wirwar los maken en het kon niet anders, dan dat het hem, ook nu nog, op den „Geest Gods” scheen aan te komen, die iemand vervulde of niet vervulde.

Maar van daaruit maakte hij zich van de nauwe omgrenzing van het landschap los en dwaalde terug naar het lot der volkeren, hoe dit uit een eenvoudig begin, zooals dat van een herderstaak, zich somtijds laaiend verheven had tot groot leed en groote daden, en hoe de deemoed van het kleed nooit verhinderd had, dat er prachtige gedachten in een heerlijk leven onder schuilden. En soms, na lang zwijgen, voegde hij er behoedzaam aan toe, dat elke taak, trouw waargenomen, haar stille kroon droeg. Dat hij wel vernomen had, hoe zijn jonge vrienden nu aldoor verder van hen afraakten, Adam dan uitgezonderd; dat het een wet van alle leven was, dat uit eenzelfde begin een verschillend einde zich ontvouwde; dat het echter een schoone taak was het oorspronkelijke van de wereld in stand te houden, vooral in een tijd, waarin de steden groeiden en de machine onafwendbaar vernielde, wat de hand des menschen in duizenden jaren geleerd en verworven had. En steeds, voegde hij er zacht aan toe, had een bijzondere glans en een bijzondere genade de eenzamen omgeven, als zijnde degenen, die zich het mannelijkst betoonden, en wat hetgeen zij geleden hadden, door smart of door ontzegging, was hun tot zegen geworden en niet alleen hun.

Dan placht Michael zwijgend naast hem te zitten, de bruine handen om de bloote knieën gevouwen, in de oogen den weerschijn van het avondrood. En slechts één keer vroeg hij, zonder eenige verlegenheid, van welken geest dan wel dat meisje, Tamara, vervuld was.

Bij deze vraag kleurde de oude onderwijzer op

kinderlijke wijze, schoof met zijn stok de asch over den laatsten gloed van het vuur en zei toen, opstaand, dat het wellicht de geest der oude heidensche natuur was, voor welke men lang geleden vele tempels gebouwd had, een geest, die noch slecht, noch goed was, maar dien wij, krachtens stilzwijgende opdracht van God, voor komende tijden tot iets hoogers moesten wijzigen.

Dan namen zij afscheid van elkaar, twee stille kameraden, wien de volgende dag nog zeker was en die veel tijd hadden, om elkaar de dingen te zeggen of te toonen, welke hun gedachten bezig hielden. En wanneer uit het donker van het scheidende bosch in het broekland nog een laat lied uit Michaels basthoorn klonk, dat de met den herfst vroeg donker wordende aarde overstroomde en als het ware in een glans zette, dan bleef de huiswaarts keerende oude man nog eens staan en luisterde, steunend op zijn stok, terwijl een diepe weemoed over hem dreigde te komen, zij het over den vallenden avond van zijn karig geoogst leven, dan wel om de late vriendschap met dien stillen jongen, wiens lot en toekomst zoo volkomen in het verborgene lagen.

Den volgenden zomer ging Adam niet naar de bergen, en ook Christoph keerde, als hopeloos geval van de landbouwkundige school weggezonden, tot zijn vaders verdriet naar het dorp terug, om nog eens mee te oogsten en te zaaïen, eer in den herfst de school van den soldaat hem opnemen zou en hem, tenminste in uiterlijken glans, tot een passenden opvolger van zijn vader zou opvoeden.

Aldus werd hun nog eens, op onverwachte wijze, een weerschijn van die jaren geschonken, toen zij kinderen waren en als zoodanig beschermd schenen voor elke toekomst. Het maakte geen verschil, dat Adam Latijnsche oden kende en dat Christoph de scheikundige samenstelling van den geboorte grond met vreemde letters in het heidezand kon schrijven. Het maakte geen verschil, omdat zij hierom glimlachten als om een menschelijke dwaling of wel er harde en van weinig eerbied getuigende woorden voor vonden. Het was hun weer iets van belang, het horst van den kiekendief te vinden, in welks nabijheid de groote vogel met de edelgevormde wieken zwaarmoedig roepend kringen beschreef, de kreeften van onder de elzenwortels aan de beek met bloote handen te grijpen en den stilaan ouder wordenden stier Bismarck door een dof gebrul uit de boschjes tot een jeugdigen toorn op een onzichtbaren mededinger terug te brengen. De zon scheen, de bessen rijpten en wanneer de oude man met zijn stillen glimlach over het bloeiende veen kwam, den riem van de groene plantenbus over de gebogen schouders, dan ontvingen zij hem, als had hij hun nooit iets aangedaan, noch met decimaalteekens, noch met bijbelspreuken, en hijzelf bedacht in lichte verwarring dat de mensch toch beter kon nalaten, de eersten en de laatsten op een of andere trap te plaatsen.

Wel vernamen zij door toespelingen en gesprekken van hetgeen zich in het duister voorbereidde, maar eerst met de nachtelijke zoeklichten, de ontploffen en achter den horizont oplaaiende branden, waaronder men bij de nabije zeeengte het schootsveld vrijmaakte, trad de dreigende oorlog in hun onvoorbereid bewustzijn. (*Vervolg op bladz. 132*)

HET KLOOSTER HILLENDAAAR OP MONT ATHOS, IN HET BEGIN DER 13^e EEUW GEBOUWD DOOR KONING NEMANJA EN ZIJN ZOON SWETI SAWE

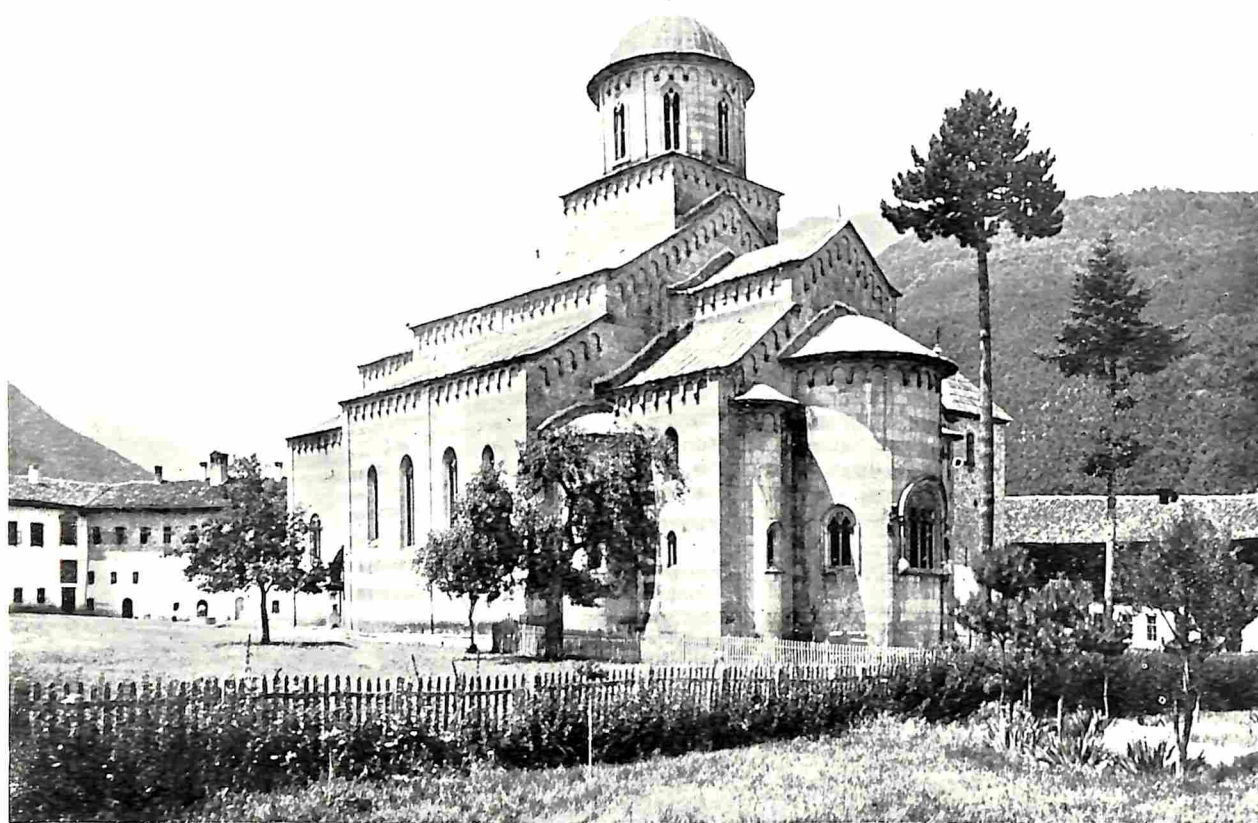
Kerk en klooster in Servië in het licht der geschiedenis en der kunst

DOOR G. SMITS

REEDS in de zesde eeuw na Christus' geboorte trof men in de Joegoslavische landen enkele christelijke gemeenten aan, zooals in het tegenwoordige Montenegro en Dalmatië, doch een algemeene overgang van de Serviërs tot het Christendom vond eerst ongeveer 880 n. Chr. plaats. Deze overgang werd begrijpelijkerwijze onder den invloed van Byzantium tot stand gebracht. De Serviërs waren in verschillende rijkjes verdeeld, wier heerschers Byzantium verzocht hadden van hun volk Christenen te maken. Van zelfstandigheid der Servische kerk kon toenmaals nog geen sprake zijn. ☞ De voornaamste Servische stammen waren die van Zeta, in de omgeving van het tegenwoordige Skadar (aan de Adriatische zee) en van Rasjka, in den omtrek van Pétsj. Beide stammen werden verenigd onder Steven Nemanja en van dien tijd af nam zijn rijk steeds meer stammen in zich op. ☞ De allereerste christelijke kerken, die er reeds waren toen de Serviërs zich op den Balkan vestigden, waren Grieksch en hadden dus geen waarde voor het Servische volk, dat deze taal niet verstond. Eerst toen Cyrillus en Methodius naar de Servische landen kwamen en de Grieksche kerkboeken in de Slavische taal vertaalden, waarvoor zij eerst een alfabet moesten scheppen, kreeg de kerk er betekenis. Toen was het Christendom wel is waar algemeen in de Servische landen, maar samenhang tusschen de verschillende stammen heerschte in kerkelijke zaken toch niet; iedere stam bezat zijn eigen heiligen. Deze samenhang en zelfstandigheid van de Servische orthodoxe kerk werd eerst tot stand gebracht in 1219 door den Zoepan Nemanja en diens beroemden zoon Sweti Sawe. Later heeft keizer Doesjan de Groote deze zelfstandigheid sterk tot uitdrukking gebracht door in 1314, tijdens de Groote Vergadering te Skoplje (Uesküb) de Servische metropolie tot patriarchaat te verheffen en zich door den patriarch te laten kronen zonder zich daarbij in het minst om Byzantium te bekommeren. ☞ Sweti Sawe, de grootste heilige der Serviërs, was een man van onverdacht nationaal karakter, wien het niet alleen te doen was om de grootte van de orthodoxe kerk, doch ook om een nationale Servische kerk. Voor hem was de orthodoxe kerk in de Servische landen een nationale zaak, die wel is waar in enge verbinding met het oecumenische patriarchaat moest staan, maar niettemin in de Servische landen een onvervalscht Servisch karakter moest hebben. ☞ Voor de orthodoxie in het algemeen mogen de apostelen Cyrillus en Methodius voor de Slavische landen een grootere betekenis hebben, voor de Servische landen in het bijzonder is het Sweti Sawe, die alle andere heiligen in de schaduw stelt. Hij is de incarnatie van de Servische kerk in het Servische volk, die beide in hem tot een geheel zijn vergroeid. Hij stierf op 14 Januari (27 Jan. nieuwe stijl) 1235 te Trnowo in Bulgarije, op de thuisreis van Konstantinopel naar zijn vaderland. ☞ Men weet

dat na het schisma de oostelijke landen Byzantium, de westelijke daarentegen Rome volgden. Ook de Serviërs in het Westen, in Dalmatië bijvoorbeeld, volgden Rome en niet Konstantinopel, zooals hun broeders, die meer oostelijk woonden. Overigens woonden ook deze oostelijke broeders niet zoo ver van Rome — grensden daarenboven aan volken, die Rome volgden — dat de Roomsche Katholieke kerk niet haar invloed op hen deed gelden. Er is een tijd geweest, onder de Nemanja's, dat een weifelende houding, schommelend tusschen Rome en Byzantium, zeer goed te onderscheiden was. Men neigde in de Oostelijke landen echter tot Rome uit politieke overwegingen, niet uit innerlijken drang. ⌘ Steven Nemanja's derde zoon, Rasko (Ratislaw) bezat niet de minste neiging voor het wereldlijke leven, en ging daarom naar Mont-Athos om er monnik te worden. Later, na enkele jaren, deed de vader afstand van zijn heerschappij en voegde zich bij zijn zoon op Mont-Athos, waar zij beiden, op eigen kosten, het beroemd geworden klooster Hillendaar hebben gebouwd, dat een centrum der wetenschap werd. Steven Nemanja is in Hillendaar gestorven en er begraven. ⌘ Steven had zijn rijk niet aan zijn oudsten, doch aan zijn tweeden zoon afgestaan. Het gevolg was een broedertwist, die het Servische volk noodlottig had kunnen worden. IJlings keerde Sweti Sawe (Rasko) van Mont-Athos naar huis terug en het gelukte hem den broederstrijd bij te leggen. Maar, al heerschte daarna rust onder de Serviërs onderling, met de bureu, die Rome volgden, was er voortdurend strijd en om daaraan te ontkomen zochten de Serviërs hulp bij Rome, die natuurlijk alleen te bekomen was, zoo zij het Roomsche Katholicisme omhelsden. Daartoe was Steven's opvolger bereid, een bereidwilligheid die geveinsd was en afgedwongen door de noodzakelijkheid. Het was in den tijd van den kruistocht onder Hendrik van Salonika, dat de Servische heerscher den paus verzocht hem te doen kronen. Wat dan ook geschied is, met of zonder goedkeuring van Sweti Sawe, daarover zijn

de Servische geschiedschrijvers het niet eens. De invloed van den paus was echter niet van langen duur en maakte na den dood van Hendrik van Salonika weder plaats voor dien van Byzantium. ⌘ Zelfstandig was de Servische kerk niet en juist dit was het doel van Sweti Sawe. De orthodoxe kerk moest in de Servische landen nationaal worden, de invloed van Byzantium moest zooveel mogelijk worden uitgeschakeld en daaraan gaf Sweti Sawe al zijn kracht en talent. Hij was een kerkelijk diplomaat van den eersten rang ⌘ Het patriarchaat van Byzantium was in 1204, na den vierden kruistocht, naar Nicaea in Klein-Azië verplaatst en Sweti Sawe ging daarheen om er de zelfstandigheid van zijn kerk te verkrijgen, die toenmaals afhankelijk was van de metropool te Orchida (Macedonië). Het gelukte hem. Hijzelf werd aartsbisschop, vestigde zich als zoodanig in het klooster Zjitsja (bij Kraljewe in Servië) en verdeelde het Servische land in negen episcopaten. ⌘ Thans kon Sweti Sawe de kerk tot een ware nationale zaak maken. Hij deed echter meer, want hij was niet alleen een goed organisator, maar wist ook de cultuur der Serviërs te verheffen en was de grondlegger van de Servische literatuur. Van dien tijd af dagteekent zijn groote invloed op het Servische volk. ⌘ Geen mensch uit de Servische geschiedenis wordt dan ook zoo vereerd als hij. Rivieren en gebergten zijn naar hem genoemd en zijn sterfdag wordt in het geheele Servische land gevierd. Hij is de patroon van alle Servische scholen geworden en ook van talrijke cultureele instellingen. ⌘ Sweti Sawe stierf, zooals ik reeds zeide, te Trnowo, waar hij voorloopig begraven werd. Zijn neef, koning Wadislaw, liet in 1236 zijn lijk naar het klooster Milesjewo in Herzegowina brengen, dat het Jeruzalem der Serviërs werd. Maar ook daar zou het niet blijven rusten. De Turken beschouwden den dooden prelaat als hun grootsten vijand, wiens nagedachtenis het Servische volk als één man te zamen hield. Sian pasja liet het lijk daarom in 1594 opgraven en naar Belgrado brengen, waar het door de Turken openlijk verbrand werd. ⌘ Volk en kerk waren dus in de Servische landen reeds vroegtijdig saamgegroeid, wat men vooral in de Servische volksliederen ontdekt, waarin het geloof en de heiligen een voorname rol spelen naast de oude mythologie. ⌘ De eerste kloosters werden in de buurt van Ochrida en het Prespameer gebouwd, ongeveer 800 jaren n. Chr. Later in de buurt van de Lim en Prisren. Nog later in Sirmien. Van deze oude kloosters ontmoet men thans nog de meeste in het gebied van de Wardar en op Kossowo polje (Amselveld). De Nemanja's hebben er zeer vele gebouwd. Koning Miloetin alleen moet volgens de kronieken veertig groote

HET KLOOSTER VAN WISÒKA DÉTSJANI IN DE OMGEVING VAN PÉTSJ (SANDSJAK NOWI-PAZAR). GEBOUWD 1327—1335

verbrand werd. ⌘ Volk en kerk waren dus in de Servische landen reeds vroegtijdig saamgegroeid, wat men vooral in de Servische volksliederen ontdekt, waarin het geloof en de heiligen een voorname rol spelen naast de oude mythologie. ⌘ De eerste kloosters werden in de buurt van Ochrida en het Prespameer gebouwd, ongeveer 800 jaren n. Chr. Later in de buurt van de Lim en Prisren. Nog later in Sirmien. Van deze oude kloosters ontmoet men thans nog de meeste in het gebied van de Wardar en op Kossowo polje (Amselveld). De Nemanja's hebben er zeer vele gebouwd. Koning Miloetin alleen moet volgens de kronieken veertig groote

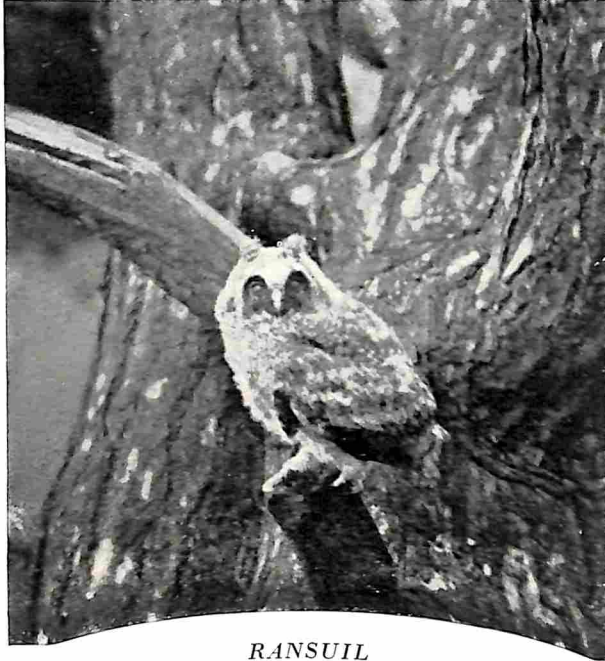
kloosters gebouwd hebben, waarvan er heden nog vele bestaan. En zelfs onder de Turken hebben de Serviërs nog kans gezien kerken te bouwen. ☼ De kloosters waren rijk, rijk aan velden, dorpen en andere goederen. Er waren er, die meer dan dertig dorpen onder hun beheer hadden. Het waren de heerschers, die den kloosters zulke rijkdommen verschaft hadden en vooral keizer Doesjan heeft zoowel de kloosters als de kerken zeer rijk bedeed. In de volksliederen wordt vooral melding gemaakt van den rijkdom van het klooster Twrdesj. Het bezat, volgens het volkslied, meer dan 100 domeinen, 100 rijpaarden, 200 koeien en 300 ossen, een ontelbaar aantal schapen en geiten, vele magazijnen met goederen gevuld, kelders vol wijn en 300 schepen, die de Adriatische zee bevoeren. ☼ Servië nam in de veertiende eeuw een domineerende plaats op den Balkan in en de Servische kerk had er voor de orthodoxie groote autoriteit. Mont-Athos stond onder de protectie der Servische soevereinen. De veertiende eeuw was de bloeitijd der Servische kloosters. Geen

Servisch heerscher of hij bouwde kloosters, niet alleen als zoenoffer, maar ook om voor zich en zijn familie een mausoleum op te richten. Voor den bouw van deze kloosters en kerken en voor hun versiering spaarden zij moeite noch kosten en daarom zijn deze ware museums geworden van oudkerkelijke Servische kunst. ☼

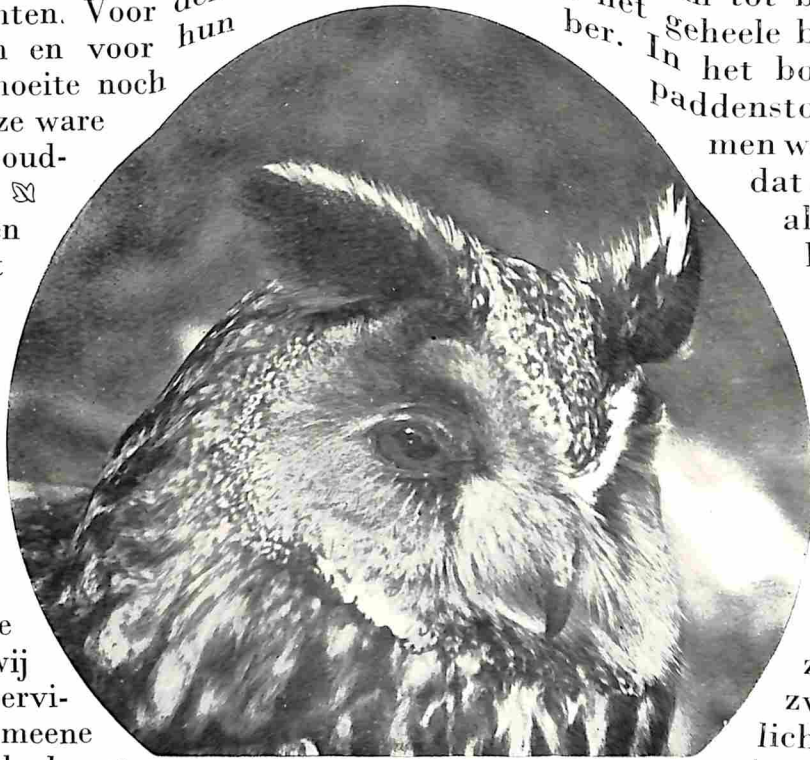
De Servische kloosters en kerken hebben daarom niet alleen een waardevolle geschiedkundige beteekenis, ook in het licht der kunst zijn zij van groote waarde, zij het dan ook van vroegere eeuwen, vóór de overheersching der Turken, die aan alle beeldende kunst een einde hebben gemaakt. En het is geen locale Byzantijsche kunst, die wij hier te zien krijgen, maar Servische, ofschoon in haar algemeene trekken daarin Byzantijsche kunst duidelijk te herkennen is. Daarnaast is

ook de Italiaansche kunst te herkennen. ☼ Het belangrijkste monument van oude Servische kunst is Gratsjanitsa, in 1321 gebouwd in de buurt van Pristina; het heeft vijf koepels en drie absiden en is met talrijke fresco's van groote kunstwaarde beschilderd. Daarna kan men Wisòka Détsjani aanwijzen. Het is in de jaren 1327/35 gebouwd in de nabijheid van Pétsj (Sandsjak van Nowi-Pazar), de toenmalige residentie van de Servische Patriarchie. Détsjani is het meest geliefde klooster der Serviërs; het staat daarin op een lijn met Hillendaar en het was, tot voor een zestigtal jaren, een pelgrimsoord. ☼ Zuidelijk van Skoplje ligt het Marko-klooster, ge-

bouwd door koning Woekasjin (1336/1371). De fresco's van dit klooster waren tot voor zestig jaren volkomen gaaf, zijn echter als gevolg van de Bulgaarsche propaganda, die in Macedonië van geen Servische kunst hooren wil, zwaar beschadigd. Het klooster ligt in een zeer mooie maar eeuwenlang woeste omgeving. Een monnik, Petsjinowotsj, heeft kans gezien deze wildernis in een lustoord te herschep-
(Slot in het nr. van 28 dezer)

RANSUIL

KOP VAN EEN RANSUIL

veeren verwisseld ouden van boom tot boom. Toen weerklonk hun roep door het geheele bosch. ☼ Het werd September. In het bosch verschenen de kleurige paddenstoelen. De bladeren der boomen werden geel, rood, goud. Totdat een stormwind in een nacht al dat schoons roofde en de boomen kaal achterliet. Slechts de dennen behielden hun groene pakjes. Van tijd tot tijd rolde er een rijpe dennenappel met veel geraas uit hun wuivende kruinen. ☼ Over de vogels kwam een vreemde onrust. De spreeuwen trokken in kleine troepjes rond. 's Avonds zwermde ze boven het duin, zwart afstekend tegen den lichten avondhemel. ☼ De Kieviten trokken in breede dansende vluchten naar het Zuiden. Op een dag in October kwamen de eerste bonte kraaien. Weldra volgden er meer, reizigers uit Rusland. Polen en Oost-Pruisen, die hier den winter kwamen doorbrengen. ☼ Ook in de ransuilen werd die onrust wakker. Op een avond trokken de drie jongen naar het warme Zuiden, een paar dagen later gevolgd door de ouden. Misschien staken ze het Kanaal over, want een der jongen werd in Zuid-Engeland geschoten. Maar misschien werd in Zuid-Engeland geschoten. Maar misschien werd in Zuid-Engeland geschoten. vangen in de uitgestrekte dennenbosschen van Zuid-Frankrijk. ☼ Zoo was het bosch een paar weken lang zonder uilen. De muizen dansten vrolijk in het maanlicht en hoefden niet meer hals

RANSUILEN

DOOR KO ZWEERES

VAN half Mei af, toen de donsjongen uit het ei kropen, tot in September heeft de hongerroep der ransuiltjes door het dennenbosch geklonken. Zoodra de avondschemering tusschen de stammen aansloop, en de oude uil geruischloos, als een spookzwarte schaduw van het nest gleed, begonnen zij met hun gepiep. ☼ Eerst klonk het slechts op één plek. In den ouden den, waar het nest lag. Maar later, toen de jongen hun wollen hansopjes voor stevige wollen hansopjes voor stevige wonden hadden, zweefden zij evenals de vaders van boom tot boom. Toen weerklonk hun roep door het geheele bosch. ☼ Het werd September. In het bosch verschenen de kleurige paddenstoelen. De bladeren der boomen werden geel, rood, goud. Totdat een stormwind in een nacht al dat schoons roofde en de boomen kaal achterliet. Slechts de dennen behielden hun groene pakjes. Van tijd tot tijd rolde er een rijpe dennenappel met veel geraas uit hun wuivende kruinen. ☼ Over de vogels kwam een vreemde onrust. De spreeuwen trokken in kleine troepjes rond. 's Avonds zwermde ze boven het duin, zwart afstekend tegen den lichten avondhemel. ☼ De Kieviten trokken in breede dansende vluchten naar het Zuiden. Op een dag in October kwamen de eerste bonte kraaien. Weldra volgden er meer, reizigers uit Rusland. Polen en Oost-Pruisen, die hier den winter kwamen doorbrengen. ☼ Ook in de ransuilen werd die onrust wakker. Op een avond trokken de drie jongen naar het warme Zuiden, een paar dagen later gevolgd door de ouden. Misschien staken ze het Kanaal over, want een der jongen werd in Zuid-Engeland geschoten. Maar misschien werd in Zuid-Engeland geschoten. vangen in de uitgestrekte dennenbosschen van Zuid-Frankrijk. ☼ Zoo was het bosch een paar weken lang zonder uilen. De muizen dansten vrolijk in het maanlicht en hoefden niet meer hals

over kop het hol in te duiken, als de zwarte schaduw over hen streek. Zij werden onbezorgd. ☼ Het bosch schonk een overvloed van geurige, rijpe vruchten. Lekkere hazel- en beukenoten, eikels en kastanjes, kortom alles, wat het herfstbosch voor muizen tot een Luilekkerland maakt. Ze werden dik en zorgeloos. De uilen waren er niet meer, het voedsel lag voor het grijpen en het leven scheen te bestaan uit louter pret maken en eten. ☼ Maar op een avond gleed plotseling de zwarte dood weer door het bosch. Angstig klonk het gepiep van de doodelijk verschrikte muizen, die door de groote vogels gevangen en met huid en haar verslonden werden. ☼ Toen 's ochtends de bleekgele najaarszon haar schuine stralen door het bosch strooide, zaten in den grooten, ouden den, de grootste en oudste van alle boomen in het bosch, vijftien uilen, die met hun ronde oranje oogen kwaadaardig tegen het daglicht knipperden. ☼ Ze zaten er al een paar maanden, vóór wij hen ontdekten, want hun leventje gaat stil en onopgemerkt voorbij. Tegen den avond zaten ze rustig te dommelen, zoodat onze voetstappen op den met dennennaalden bestrooiden bodem hen niet wekten. Door den kijker waren ze prachtig te bespieden. Vijftien fraaie, geelbruine vogels in den ouden den. ☼ Muisstil zaten wij te kijken. Langzaam daalde de schemering over het duin. Donker teekenden de silhouetten der vogels zich af tegen den met sterren doorsprenkelden avondhemel. Een van hen bewoog zich. Hij verschikte zich wat op zijn tak en begon den kop op een eigenaardige manier op en neer te bewegen. Het was net, alsof hij kokhalsde. Daarna sperde hij den snavel wijd open, alsof hij het erg benauwd had. Misschien was dat wel zoo, want even later braakte hij een groote grijze viltprop uit, die met een plof op den grond viel. ☼ Er lagen er meer aan den voet van den stam. Alle grijs en viltig. Hier en daar stak er een wit beentje, een gebleekt muizen- of vogelschedeltje uit. ☼ Het waren haarviltballen. De uilen hebben de gewoonte, om hun prooi in den meest letterlijken zin des woords „met huid en haar” naar binnen te werken. In de maag wordt zij aangetast door een sterk maagzuur, dat alle vleeschdeeltjes en sommige teere beentjes verteert. Maar de schedeltjes en ook de haren en veertjes worden niet aangetast. Zij worden tot een bal samengeperst, welke de uil dan later weer uitbraakt. ☼ Onderzoeken we die viltproppen thuis,

dan zien we dat ze meest muizenschedeltjes bevatten en maar zelden een vogelkopje. We kunnen ons nu een vrij duidelijk beeld vormen van het menu van de ransuil. ☼ Dan zien we, misschien tot onze verwondering, dat de uilen, die we toch steeds als schadelijke roofvogels leerden beschouwen, heel nuttige dieren zijn, die zich voornamelijk met schadelijke muizen voeden. Vergrijpen ze zich al eens aan een vogeltje — wat door de braakballen weer nauwkeurig wordt geregistreerd, — dan is dat in negen van de tien gevallen nog een musch. ☼ Alleen in den broedtijd vergrijpen ze zich nog wel eens aan een zangvogeltje. Maar dan hebben ze het ook zoo druk met het aandrigen van voedsel voor de altijd hongerige jongen, dat we het hun niet kwalijk kunnen nemen, dat ze zoo nu en dan eens zoo'n dommen vink meepakken.

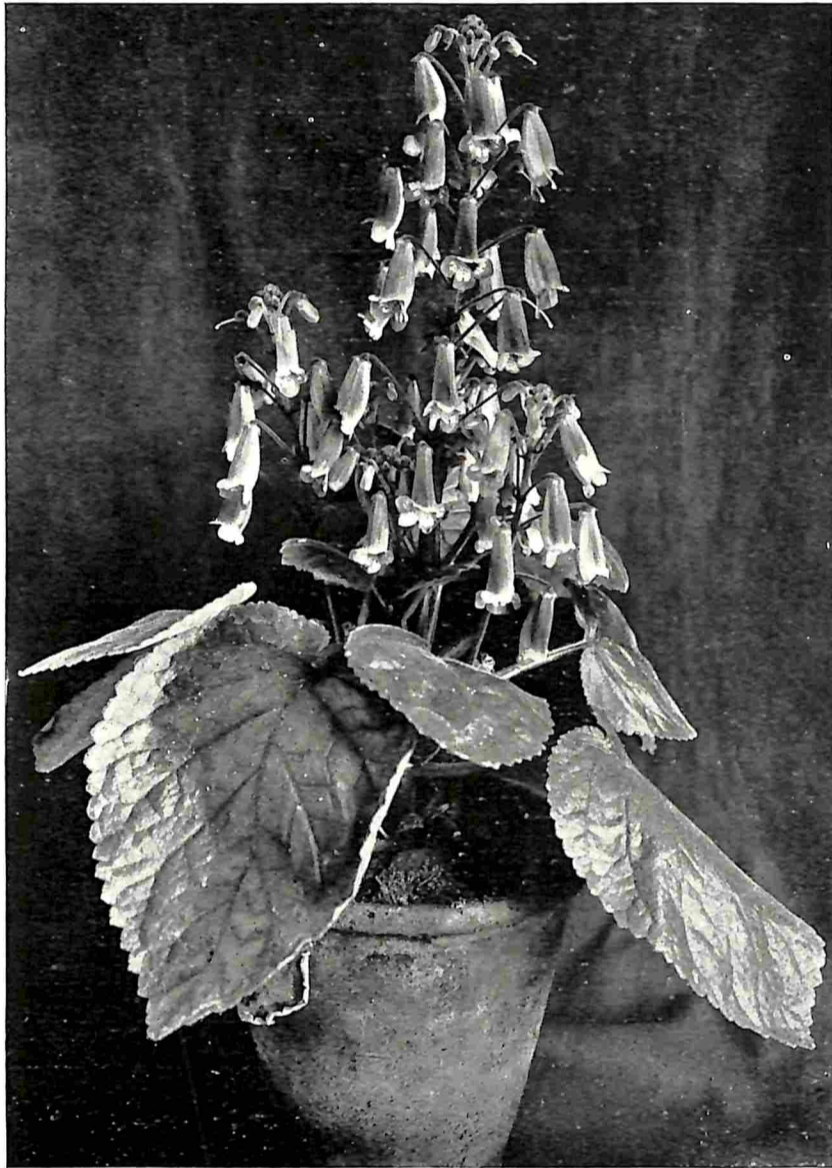

Foto C. J. Steenbergh

NAEGELIA ORANGE KING

Twee mooie Gesneriaceae

DOOR L. SPRUIT

ZELFS een vluchtige beschouwing van de foto's bij dit artikel leert ons al, dat we hier met twee familieleden te doen hebben. Bloem- en bladvorm en, wat méér zegt, habitus van de planten wijzen dat duidelijk uit. Naegelia en Gesnera behooren met nog eenige anderen (waaronder Gloxinia, Columnea, Achimenes) tot de Gesneriaceae, die in ons land altijd in de gematigde tot warme kas verblijf houden. De Gloxinia leent zich het best tot kamercultuur, de anderen hooren echter stellig in de kas thuis. ☼ Wanneer in het voorjaar de knollen van Naegelia (ook wel genoemd Gesnera robusta perfecta) teekenen van leven gaan geven, worden ze opgepot in kleine potjes met oude bladaarde, scherp zand en oude gezeefde koemest, en ingegraven op bodemwarmte, dus op een tablet waar de verwarmingsbuizen onderdoor loopen. Ze worden dan langzamerhand in grootere potten gezet, maar nog steeds op zachte bodemwarmte gehouden. Door het grondmengsel wordt turfmoel gedaan en het geheel zeer weinig aangedrukt, zoodat het los en poreus blijft en er toch nooit veel water gegeven behoeft te worden. Wanneer de planten al aardig ontwikkeld zijn en het zomer geworden is, dan worden ze pas naar de gematigde of desnoods koude kas overgebracht. In October begint de rusttijd; de planten gaan afsterven en de knollen worden met pot en al droog en vrij warm (60° Fahrenheit) weggezet. In

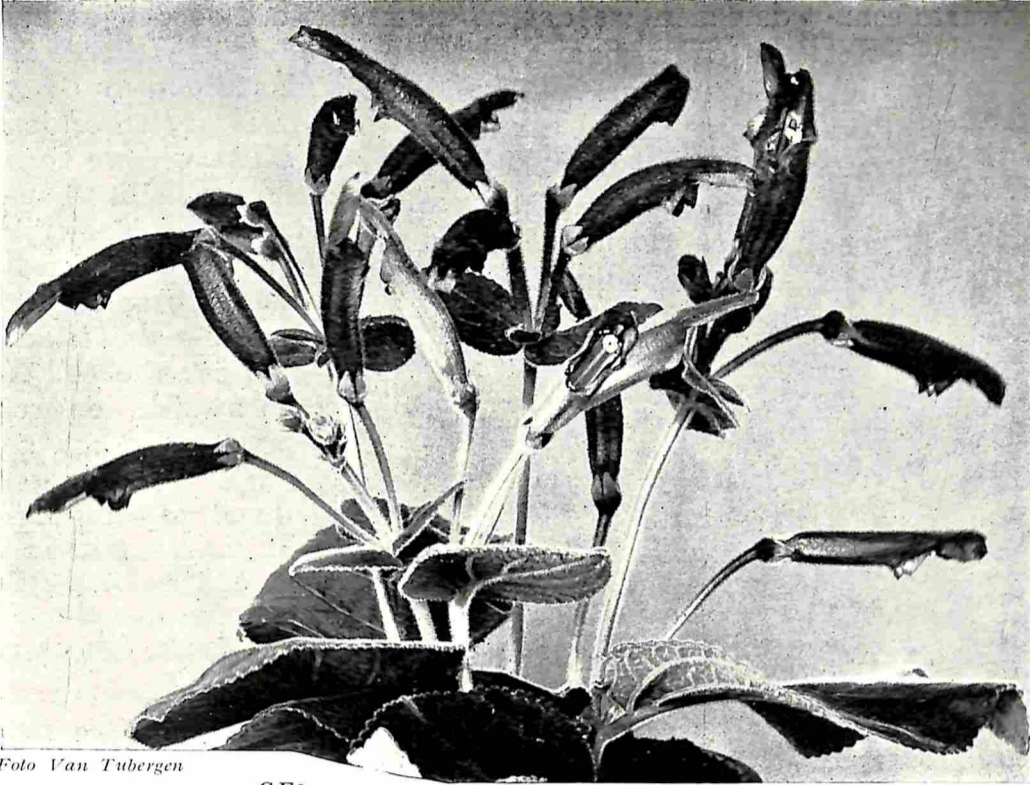

Foto Van Tubergen

GESNERA MACRONATA (CARDINALIS)

het voorjaar wordt dan opnieuw opgepot. Naegelia vormt onderaan den stengel, waar het wortelgestel begint, tegen het najaar verdikkingen die tot vingerachtige, geschubde knollen uitgroeien, welke ten deele boven den pot uitkomen. Uit iedere schub kan desnoods weer een plant worden opgekweekt, al zal een amateur dit niet licht doen. De bloeiwijze van Naegelia is pyramidevormig door de vele zijstengels. Het ruige blad is bruin, brons en oud-goud gemarmerd. De even neer-

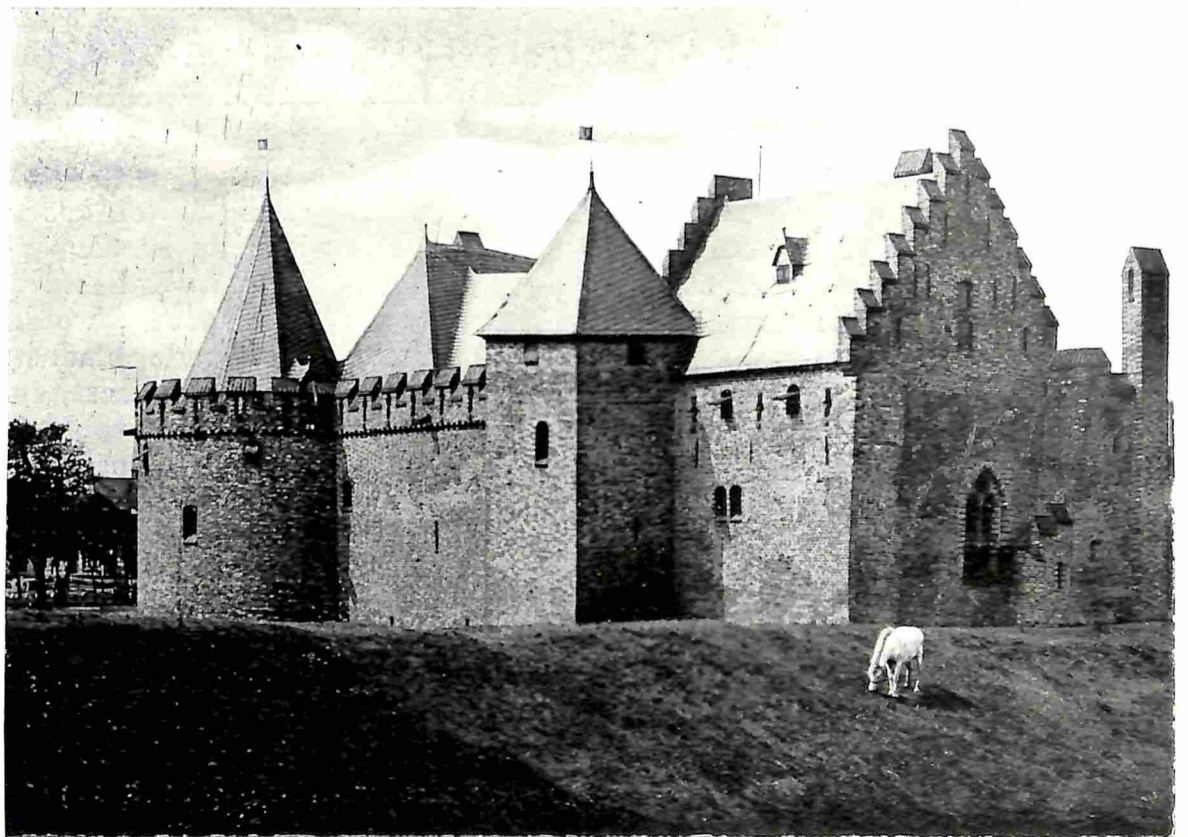
handeld. Een kamerplant is het dus niet! De kas moet vochtig-warm zijn en wel licht, maar niet te zonnig. Ook later, als de Gesnera's naar de koude kas verhuizen, moeten ze tegen felle zon beschermd worden en bij lang aanhoudend regenweer ook tegen koude: dan moet de verwarming maar weer aangemaakt worden. Beide planten behooren tot de mooiste subtropische gewassen die in de kassen te zien zijn en ze bloeien bovendien nog in een tijd, dat er weinig bloemen in onze kassen zijn.

HET KASTEEL VAN MEDEMBLIK

DOOR JAN KESLER

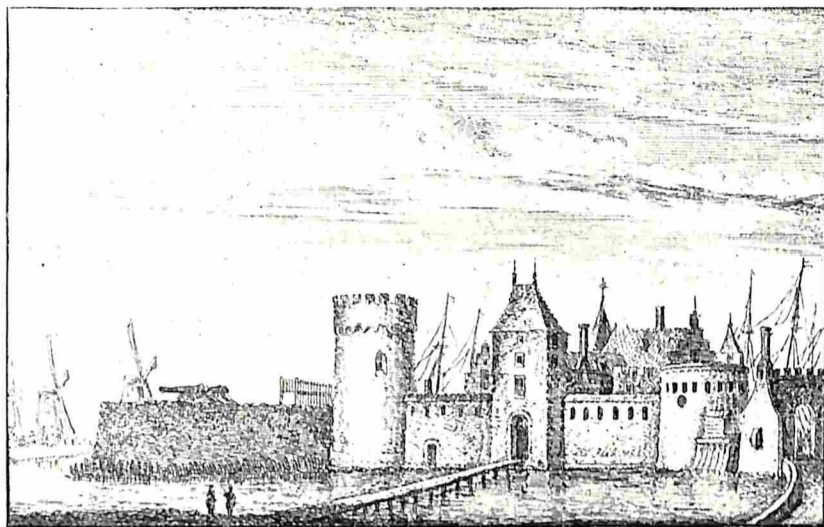
ONS land is arm aan kasteelen. Wel heeft het gangbaar spraakgebruik vele buitenplaatsen met den naam kasteel gesierd, maar slechts zelden is die benaming historisch en bouwkunstig te verantwoorden. Het romeinsche „castellum” toch was naar zijn aard een voortbrengsel der militaire architectuur, en de gebouwen, die men thans „kasteelen” pleegt te noemen, hebben hun krijgskundige afkomst — zoo zij daar althans op kunnen bogen! — in menige verbouwing grondig verloochend. Hetgeen ons niet verwondert! Het vroeg-middeleeuwsche kasteel immers is niet alleen verdedigbare sterkte, en dus tevens arsenaal en voorraadschuur om een beleg te kunnen doorstaan, maar tevens is het een woonhuis van een adellijk geslacht. En wegens die dubbele functie is het bouwen van een kasteel een architectonische puzzle, waarvan de oplossing de veeleischende gebruikers nimmer duurzaam bevredigen kan. Terwijl de ver-

dediging gebaat is bij een zoo gering mogelijk oppervlak, grachten, wallen en blinde muren, vraagt het woonhuis om ruimte, licht en lucht. Wanneer nu deze gebouwen hun krijgskundige beteekenis meer en meer

HET KASTEEL VAN MEDEMBLIK

verliezen, neemt een jonge generatie, die behoefte heeft aan meer comfort dan het stamhuis vermag te bieden, het initiatief tot ingrijpende wijzigingen, en zoo ontwikkelen deze gebouwen zich in den loop der eeuwen geleidelijk in de richting van het landhuis. Wallen, grachten, torens moeten plaats maken voor tuinen en parken, aangelegd naar de mode des tijds, en het burchtkarakter verdwijnt geheel en al. ☞ Enkele zuivere verdedigingsburchten, wier bouw of ligging niet geschikt was om genoemd proces door te maken, geraakten in verval en van de meeste bezitten wij naast den soms nog in buurtschap, boerenhoeve of stadspaleis voortlevenden naam, niet meer dan afbeeldingen en beschrijvingen. Terecht heeft Busken Huët dan ook aan Van Lennep en Hofdijk verweten, dat de door hen beschreven „Merkwaardige kasteelen in Nederland” slechts bestaan dank zij de dichtende verbeelding der romantiek. ☞ Een van de zeer zeldzame overblijfselen van militaire bouwkunst in ons land is het kasteel te Medemblik. Wat van deze sterkte bewaard gebleven is, werd lange jaren door een complex van leelijke fabrieksgebouwen aan het oog onttrokken, maar nu deze verdwenen zijn, ligt het kasteel weer als een wachter bij de stad. Weliswaar is het ontdaan van wallen en torens, en zijn de grachten gedempt, maar het resterende hoofdgebouw is nog gaaf, dank zij solide bouw en zorgzame restauratie. ☞ De geschiedenis en de overlevering betwisten elkander het recht om den oorsprong van dezen burcht te openbaren. Zijn naam dankt hij — terecht of ten onrechte — aan koning Radboud, „Goets viant”, die de prediking van het Christendom in zijn landen niet wilde toelaten. En slechts met de wapenen wist Karel Martel hem tot andere gedachten te brengen. De uitwerking van deze overtuigende middelen kent men uit de sage van Radboud en den frankischen prediker Wulfran: reeds had de friesche vorst één voet in het doopvont geplaatst, dat hem de eeuwigheid in hemelsche gewesten zou verzekeren, toen hij nog opheldering vroeg over de verblijfplaats van zijn gesneuvelde voorvaderen, wier gezelschap hij in het hiernamaals verkoos boven dat der aanhangers van de nieuwe leer. ☞ Mag men de overlevering gelooven, welke

A. Rademaker fecit

Het KASTEEL van MEDEMBLIK 1640.

HET KASTEEL VAN MEDEMBLIK IN 1640
Naar een gravure van A. Rademaker

spreekt van vloten en legers, die door Radboud van dit kasteel uit werden bevolen ten tijde dat Hoorn en Enkhuizen nog moesten ontstaan? Die voorts verhaalt van een grooten brand, door bliksemslag veroorzaakt, waardoor in 807 wel veertig huizen in de asch gelegd werden? Men moet waarlijk de meedoogenloosheid van den geschiedschrijver bezitten om verhalen, die met zulk een nauwkeurigheid spreken van jaar, aantal en oorzaak, naar het rijk der verbeelding terug te wijzen! ☞ Wat de historie dan wel meedeelt over den oorsprong van het kasteel van Medemblik? Zij wenscht niet verder terug te gaan dan de 13e eeuw, toen de Hollandsche graven een hardnekkigen strijd voerden tegen de Westfriezen. De ongelukkige Willem II liet zijn leven in een van de vele mislukte expedities. Zijn zoon Floris V zette den strijd voort, en eerst in den winter van 1288 of 1289, als een overstroming den Friezen belet zich te vereenigen, weet hij een beslissende overwinning te behalen. Om zijn heerschappij te bestendigen laat hij dan een vijftal kasteelen bouwen, ware verdedigingsburchten, van waaruit de bezetting in de toekomst een opstand van de onderworpen bevolking kan onderdrukken. Van deze vijf kasteelen zijn er twee, zij het niet in den oorspronkelijken staat, bewaard gebleven: het Muiderslot en het kasteel van Medemblik. ☞ In de komende eeuwen bewijst de sterkte menigmaal haar doelmatigheid. Aanvallen van opstandige Westfriezen en Kennemers en van overgestoken rooflustige Gelderschen worden steeds afgeslagen. In 1572 wordt de citadel voor het eerst tot overgave gedwongen, wanneer de Staatliche troepen de bezetting van Spaanschgezinde ingezetenen van Medemblik weerhoudt te schieten door het kasteel te naderen, verscholen achter de roken van de vrouwen uit de stad. Na deze verovering neemt Dirk van Sonoy er zijn intrek. Voor zoo'n onverschrokken Geuzenadmiraal vormt het weinig comfortabele, maar door zijn geducht uiterlijk imponeerende kasteel een ideaal hoofd-

Foto C. J. Steenbergh

DE RIDDERZAAL IN HET KASTEEL VAN MEDEMBLIK

van Medemblik. ☞ In de komende eeuwen bewijst de sterkte menigmaal haar doelmatigheid. Aanvallen van opstandige Westfriezen en Kennemers en van overgestoken rooflustige Gelderschen worden steeds afgeslagen. In 1572 wordt de citadel voor het eerst tot overgave gedwongen, wanneer de Staatliche troepen de bezetting van Spaanschgezinde ingezetenen van Medemblik weerhoudt te schieten door het kasteel te naderen, verscholen achter de roken van de vrouwen uit de stad. Na deze verovering neemt Dirk van Sonoy er zijn intrek. Voor zoo'n onverschrokken Geuzenadmiraal vormt het weinig comfortabele, maar door zijn geducht uiterlijk imponeerende kasteel een ideaal hoofd-

HET HERMELIJNTJE

DOOR H. E. KUYLMAN

IN de kom aan het eind van de onder de houtmijt gegraven pijp lag het hermelijntje in een lichte sluimering te wachten op den avond. ☼

Na een dag vol lentevreugde, een dag vol geur en zang en insectengezoem wierp de zon, alvorens het gloeiend gelaat af te koelen in den gladden spiegel van het IJsselmeer, haar laatste stralen door den breeden karreweg en tooverde licht- en

schaduwplekken op de stammen der boomen, op het groene mos en op het jonge groen der beuken en eiken. Uit het dichte kreupelhout sloop op onhoorbare voeten de nacht te voorschijn, verwaagde de vormen van boom en struik en joeg de laatste zangers als lijster, merel en roodborstje naar hun slaapplaatsen. Dan klinkt van de heide, waar de wilde opslag van berk en den de eentonigheid verbreken, de roep van den geitenmelker, die met snorrenden bastoon of hooggestemd „hieet, hieet” zijn vrouwtje het hof maakt en daarop heeft het hermelijntje gewacht; nu is 't zijn tijd om het hol te verlaten. ☼ De stompe oortjes schelpen zich naar alle kanten om het minste gerucht op te vangen, de neusvleugels trillen om elk zuchtje te proeven en dan plotseeling glinsteren de oogjes, want zijn zintuigen hebben hem de tegenwoordigheid van buit verraden. De oude boschmuis, die evenals haar vijand gewacht heeft op de duisternis, heeft het holletje in het mos verlaten om

Foto H. Fischer

HET HERMELIJN IN ZOMERKLEED

kwartier. Ook vormde het voor een vlootvoogd een strategisch goed punt aan den ingang van de Zuiderzee. Nu beleeft de kloeke ridderzaal weer glorierijke dagen. De staatsie viert hoogtij bij de glorieuze ontvangst van den Engelschen landvoogd Leicester, maar deze politieke vergissing kost Sonoy de sympathie van Maurits en beteekent dan tegelijk voor het kasteel het eind van roem en vertoon. De stad Medemblik neemt het als Schuttersdoelen in gebruik, daarna als kerk. Nog later wordt het een stamlokaal voor de schutterij en honderd jaar geleden luisterde de burgergemeenteernaar

muziekuitvoeringen en Nutslezingen. En hoevelen van de tegenwoordige stedelingen zullen het eerbiedwaardig gebouw slechts betreden hebben om voor een even eerbiedwaardig kantonrechter verantwoording af te leggen voor min of meer bedenkelijke wets-overtredingen? Sic transit mundi gloria . . . ☼

Zoo heeft de historischrijver het kasteel Radboud beroofd van zijn glorie en van den luister der overleveringen van vijf lange eeuwen. De sloopers van de 19e eeuw hebben het ontmanteld; de torens zijn afgebroken, de grachten gedempt. Slechts het hoofdgebouw staat nog ongeschonden en maakt, nadat de fabrieksgebouwen afbrandden, weer deel uit van het silhouet der stad. De oude handvormsteen is van een bijzonder warme kleur en geeft het geheel iets ongemeen levendigs. Ongastvrij, ja dreigend rijzen de muren zonder vensters uit het vlakke land op. Zoo uit deze steenen de historie moet spreken, dan zullen ze toch zeker ook het woord „renaissance” fluisteren, al herinnert het gebouw tevens

wel aan het Muiderslot en daarmee aan den vijfden Floris. Ook hier is natuurlijk verbouwd en herbouwd, maar niet als elders met een beoogde wijziging van opzet en functie. Zoo bleef in het kasteel van Medemblik behouden een fragment van een zuiver kasteel: zeldzaam staal van militaire bouwkunst, belangrijk monument van feodale cultuur.

LODEWIJK XIII, geprikkeld dat op een bal aan Richelieu bijna meer opmerkzaamheid bewezen was dan hemzelf, wilde bij het vertrek den kardinaal den voorrang laten. Deze greep snel een toorts en zei gevat: „Slechts op deze wijze is het mij geoorloofd, Uwe Majesteit voor te gaan!”

voor haar jongen voedsel te zoeken. Met koddige sprongetjes gaat zij over het boschpaadje, verdwijnt nu eens onder den diep overhangenden kant, komt weer te voorschijn waar dichte schaduwen haar doen en laten verbergen en dan schiet zij over het paadje het bosch in naar de beuken, waaronder zij hoopt nog iets eetbaars te vinden. Hoe licht haar schreden ook zijn, hoe omzichtig zij zich ook voortbeweegt, het hermelijntje heeft haar komst bemerkt en voor het muisje de kans heeft om het veilige holletje te bereiken, heeft de dood haar reeds achterhaald. Een schel gepiep en 't is gedaan. Tevergeefs wachten de kinderen op moeder, die nimmer zal terugkeeren. Op de muis volgt een jong, onervaren wild konijntje, dat

WANNEER HET LENTE WORDT AAN HET LAGO MAGGIORE

aan den rand van het bosch van de jonge gras-sprietjes zat te genieten en te laat den waarschuwendend klap hoorde, die het oude konijn met de achterpooten op den grond gaf. ☼ Ook een merel, die in het klimop van den slootwal 4 eieren bebroedde, moet haar onvoorzichtigheid om zoo laag het nest te bouwen, met den dood bekoopen, terwijl de bruine rat, die haar nest onder de oude brug heeft, door een zijsprong ternauwernood aan den doodelijken greep van de scherpe tandjes ontkomt. Als de dag aanbreekt en het vogelenkoor met kelen vol zang de zon begroet, ligt het hermelijntje weer in het holletje onder de houtmijt en rust uit van de nachtelijke jacht. ☼ De lente had bij alle boschbewoners de liefde gebracht. Zij, die nog geen nest gebouwd hadden, maakten het wijfje het hof, leverden gevechten met mededingers en zongen of pronkten op hun mooist om het gaaike te bekoren. Zelfs de visschen in de boschbeek deden mede aan het lentefeest en vooral het stekelbaarsje had zijn mooiste pakje aange-trokken en pronkte met zijn blauw-grijzen rug en rooden buik voor het vrouwtje, waarvoor hij zelf een kunstig nestje gebouwd had. ☼ Ook bij het hermelijntje groeide het lentegevoel dagelijks sterker en sterker, totdat hij zijn lust om een vrouwtje te zoeken niet meer kon bedwingen en de grenzen van zijn jachtterrein overschreed. Als de schaduwen zich lengen en de scheidende zon haar stralen diep in het kreupelhout werpt, bevindt het hermelijntje zich in een gebied, waar breede singels en begroeide slootwallen afwisselen met

sappige weiden. Voedsel is er in overvloed, van alle zijden hoort het 't geritsel van vluchtende voetjes: konijnen, die zijn nabijheid reeds van verre geroken hebben, weg sluipende fazanten, die naar hun slaappleatsen gaan, wegschietende muizen, een in de begroeiing van den slootoever verdwijnende slang. Maar hoe fel in 't jagen, hoe verlangend vaak naar het warme bloed, nu gaat zijn lust uit naar iets anders en als de trillende neusvleugels de lucht opvangen van een soortgenoot, dan schiet het hermelijntje vooruit, slingert het lenige lijf door de ranken van dreigende braamstruiken en staat dan plotseling voor het holletje, waar de hem bekende lucht zwaar hangt. ☼ Zijn komst is echter reeds opgemerkt en als een bliksemschicht flitst een bruin-glanzende hermelijn uit het hol en valt met doordringend gekrijsch den indringer aan. Zij rollen over elkaar, bijten zich vast in elkanders vel, krabben met de scherpe nagels, grijpen elkander al krijschend en piepend opnieuw aan en verwonden elkaar tot bloedens toe. Zoo wordt er tusschen de mannetjes gestreden om het vrouwtje en zelfs tusschen man en vrouw hebben woeste gevechten plaats, voordat laatstgenoemde de heerschappij van haar echtgenoot erkent. ☼ Zoo veroverft ook ons hermelijntje het door hem begeerde wijfje en als na eenigen tijd een vijftal jongen geboren worden, laat hij zijn vrouw voor de kinderen zorgen en trekt zich van het huisgezin niets meer aan. Mocht hij later een zijner kinderen tegenkomen, dan staat hij er dadelijk vijandig tegenover en

slechts een snelle vlucht kan 't van den dood redden. Als de zomer zijn plaats aan den herfst moet afstaan en deze de kruinen der eiken en beuken met goud en bruin overdekt, als de slootwallen den kleurigen herfstmantel omwerpen en de heide zich hult in het golvende lila kleed, dan komt er ook een verandering in de kleur van het hermelijntje. Langzamerhand veranderen de bruine haren. Zij worden wit en wanneer de wilde ganzen en de kramsvogels met snaterend gerucht den winter inluiden, heeft het hermelijntje alleen zijn vorm behouden, doch is geheel van kleeding verwisseld. De pels is nu glanzend wit, slechts de punt van het staartje is zwart-bruin. ☼ Nu wordt het leven zwaar en zorgvol voor dezen kleinen roover. De mensch jaagt feller dan ooit achter hem, want zijn pels is kostbaar. Het voedsel wordt schaars en roekeloozer en brutaler dan ooit is nu het hermelijntje en ontziet zich niet de konijnen- en kippenhokken binnen te dringen om een prooi te bemachtigen. Daar wachten hem vaak vallen en klemmen en heel dikwijls moet hij zijn strooptochten met den dood bekoopen. ☼ Moeder Natuur kent de gevaren, waaraan haar kind is blootgesteld en blijkbaar geef ze hem in Wintertijd dit blanke kleed, waarmede het zich op de sneeuwvlakte onzichtbaar kan maken voor haar vijanden en waardoor het zijn prooi gemakkelijker kan benaderen.

Crocusjes

VERLEDEN jaar heb ik de kleine bolletjes in den grond gezet, en nu hebben de crocusjes „het” gedaan. Blaadjes hebben zij bijna niet, slechts kleine, smalle, dikke sprietten, die in een kransje uiteenstaan, en alleenlijk schijnen te dienen als accent, als geestige entourage van de knopjes, die er uit opschieten. ☼ O, die crocusknopjes! ☼ Ze zijn wit als de hand van een vrouw, of als een lentewolk, of als room; ze zijn oranje als de schil van een sinaasappel of als marmelade; ze zijn lichtpaars als de hemel op een voorjaarsavond, of als het oog van een kind, dat over den weg ziet. ☼ Die crocusknopjes! ☼ Het zijn kleine bekertjes, waaruit de fantasie de elfen laat drinken, of die de kaboutertjes opheffen in een lantenacht, wanneer zij hun eersten dronk op de lente uitbrengen. ☼ Die crocusjes! ☼ In kleine groepjes staan ze bij elkander. In kransjes en in kleurige bouquetten, soms getweeën, schuin tegen elkander aangebogen als verliefde paartjes. Anderen staan alléén, als bruidjes, die op

CROCUSJES

hun bruidegom wachten. Het grasveld is bont gespikkeld van al die lentebloemen, die plotseling uit den grond zijn opgekomen. Het is wit en oranje en paars van de crocusjes. Het is een tapijt geworden. ☼ En wie zich in dit tapijt verdroomt (en ik durf er mijn hoofd onder verwedden, dat men geen minuut naar het grasveld kan zien, zonder dat men erdoor gepakt wordt) — wie zich in dit tapijt verdroomt, verlaat deze harde werkelijkheid en hij dwaalt eenige momenten in een land van liefde en verliefdheid, van sprookjes en van lente. En als hij daaruit terugkeert, is zijn hart zacht en mild geworden, en hij smooit een pijp, en hij overpeinst, dat de wereld tóch zoo slecht nog niet is, zoolang de crocusjes in het voorjaar willen bloeien. Ws.

De jonge herder

(Vervolg van blz. 123)

TOEN echter veranderde hij met onbegrijpelijke snelheid hun wereld, het dorp, het landschap, hun doen en laten, hun jongensachtige plannen. En terwijl de makkers reeds hun voorbereidselen troffen om in het naastbijzijnde garnizoen zich als bescherming tegen den vijand op te stellen, Christoph met dreigende bevoordingen, als droeg hij reeds den vaderlijken gouden tand als erfgenaam in den mond. Adam met stille en eenigszins zorgelijke kalmte, viel de verantwoording voor zijn ambt wel zwijgend, maar des te ernstiger op Michael, die met het oog op elke oorlogsomstandigheid in de eerste plaats voor zijn kudde te zorgen had, en die, door berichten van vluchtelingen gewaar- schuwde, met ernstigen blik door de bosschen dwaalde, waar hij de ontoegankelijkste hoeken onderzoekend beschouwde, of zij weidegrond en water hadden en ook zoo onopvallend waren, dat zij veilig zouden zijn voor de oogen der Kozakken. ☼ In die snelle opeenvolging van toch oneindig lange dagen der eerste beslissingen, waarin de opeendrijvende onweders van den oorlog reeds traag en onwillig, maar soms reeds, in zwoele nachten, een vuursignaal opzendend boven de angstige horizonten, had, bij alle ontsteltenis, het kalmste gezicht van alle inwoners. Als een zwijzaam veldheer had hij gedaan, wat hem te gezocht en in een rieten keet bijeengebracht, hetgeen voor een verborgen leven voor hem en anderen noodig zou zijn.

(Slot volgt)